

نشر مکرر یا نشر حشو در منابع علوم پزشکی

شروین السادات هاشمیان، آرش نجیمی*

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / ۱۳۹۵؛ ۱۶(۵۲): ۴۶۸ تا ۴۶۹

سردبیر محترم مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی

گاهی نمونه‌هایی از مقالاتی را می‌توان یافت که در شکل یکسان، در دو مجله منتشر می‌شوند. این نقض شدید و بدیهی اخلاق است زیرا بیانگر ادعای جعلی اصلی یک مقاله است. در صورتی که شواهدی مبنی بر قصد واقعی برای جعل وجود داشته باشد این نقض اخلاق، جدی‌تر می‌شود مانند زمانی که یک بدنه یکسان با عناوین و چکیده‌ای متفاوت به چاپ می‌رسد. در مقاله هگزهام (Hexham)، این موضوع به عنوان "قلب یا جعل بازیافتی" ذکر شده است زیرا استدلال، مثال‌ها، شواهد و نتایج بدون توسعه ایده‌های جدید یا رایه شواهد بیش‌تر یکسان باقی می‌ماند (۱).

به عبارت دیگر، زمانی که دو کار تنها ظاهراً از هم تفاوت دارند ولی به صورت کارهای متفاوت و مجزا ارائه می‌شوند، به آن قلب یا جعل بازیافتی می‌گویند. از نظر رویگ (Roig)، این فرایند موسوم به "نشر حشو" یا "نشر مکرر" است که از نظر او در منابع زیست پزشکی به یک مسأله مهم تبدیل شده است. در برخی زمینه‌ها، نشر یا انتشار چند باره یک کار علمی در بیش از یک مجله به صورت یک انحراف جدی از اصول و شیوه‌های پذیرفته شده و به صورت یک سوء رفتار قابل پیگرد قانونی تلقی می‌شود. علی‌رغم شکل نسبتاً مفرط ذکر شده، در برخی از موارد حالات تعدیل‌کننده‌ای در نشر مکرر مقالات نیز وجود دارد که آشنایی و در نظر گرفتن اصول آن برای نویسندگان مقالات لازم و حیاتی است (۲).

یکی از این موارد در این زمینه، ارسال مقاله به سردبیران دو مجله در زمینه‌های کاملاً متفاوت است (برای مثال محور یک مجله به طور تخصصی مربوط به یک رشته خاص در علوم پزشکی است و یک مجله دیگر دارای رویکرد عمومی در زمینه سلامت است). این موضوع مستلزم اعلام به موقع نویسنده به هر دو سردبیر است. در صورتی که هر دو سردبیر مقاله را برای انتشار بپذیرند، هر یک از آن‌ها بایستی انتشار موازی را به مخاطبان و خوانندگان مجله اعلام کنند. یکی از موارد شایعی که نویسندگان فارسی زبان در این زمینه درگیر هستند چاپ مقالات به زبان فارسی با هدف قرار دادن مخاطبین داخلی و چاپ مقالات به زبان دیگر با هدف قرار دادن مخاطبین بین‌المللی است. لازم است نویسندگان توجه نمایند که انتشار یک مقاله در مجله دوم که مستقیماً از مقاله اصلی ترجمه شده و یا با اندکی اصلاحات ترجمه شده است، مستلزم اعلام به سردبیر هنگام ارسال مقاله است (۳).

مورد خاص دیگر در این مقوله، رایه یک مقاله به یک سمینار همراه با ارسال آن به یک مجله بعد از همایش و یا احتمالاً

* نویسنده مسؤول: دکتر آرش نجیمی (استادیار)، مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، مدیریت مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.
najimiarash@gmail.com

دکتر شروین السادات هاشمیان (استادیار)، گروه بهداشت و پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گلستان، ایران. (hashemian.shs@gmail.com)
تاریخ دریافت: ۹۵/۸/۱، تاریخ پذیرش: ۹۵/۸/۱۰

به طور موازی با آن است. قواعد مربوط به این فرایند در میان رشته‌ها و مجلات مختلف متغیر است. همان طور که در مطالعه کولبرگ و کوبوروف (Collberg, Kobourov) ذکر شده است، IEEE و ACM دارای سیاست‌های رسمی در خصوص این موضوع هستند به طوری که در مورد ACM، وجود ۲۵ درصد از اطلاعات جدید به صورت یک قاعده مطرح است. از سوی دیگر، برخی دیگر از سیاست‌ها صرفاً این است که نویسندگان باید تصریح نمایند که پیش‌نویس مقاله در حال حاضر در هیچ مجله دیگر یا هیچ همایش دیگری تحت داوری نیست (۴). به علاوه، همایش‌های با اعتبار بالا غالباً دارای تمهیداتی مناسب با مجلات مانند روش "بررسی سریع مقالات" برای انتشار مقالات پس از همایش هستند. اگر چه در این موارد نیز یک انتظار رایج این است که مقاله ارسالی به مجله به منظور منعکس کردن بازخوردهای دریافت شده در همایش، تا زمان انتشار توسعه بیشتری یابد (۵).

یک مورد ویژه دیگر می‌تواند موسوم به "انتشار مجدد رسمی" باشد برای مثال، در کتاب‌هایی که مقالات منتشر شده قبلی بر روی یک موضوع را گردآوری می‌کنند. ارایه مجدد به خودی خود خطا یا اشتباه بزرگی نیست، به شرطی که این ارائه مجدد در ابتدا به ناشر (انتشاردهنده مجدد) و به مخاطب اعلام شود (البته در صورتی که نویسنده دارای حق مالکیت نباشد، گواهی نیز نیاز است). اعلان در این موارد نمی‌تواند از طریق استناد یا ذکر در فهرست منابع صورت گیرد. یک اعلان مجزا ترجیحاً هم در مقدمه سردبیر و هم قبل یا بعد از متن مقاله نیاز است (۶). در نهایت امید است، این دست نوشته، مورد توجه خوانندگان قرار گیرد و با رعایت این نکات اندک، سبب بهبود رعایت اصول بنیادین در انتشار و در نتیجه افزایش اطمینان به مقالات محققین ایرانی در سراسر جهان گردد.

منابع

1. Hexham I. The plague of plagiarism: Academic plagiarism defined. Calgary: University of Calgary; 2005.
2. Roig M. Re-using text from one's own previously published papers: an exploratory study of potential self-plagiarism. *Psychol Rep.* 2005; 97(1): 43-9.
3. Roig M. The debate on self-plagiarism: Inquisitional science or high standards of scholarship?. *Journal of Cognitive & Behavioral Psychotherapies.* 2008; 8(2): 245-58.
4. Collberg C, Kobourov S. Self-plagiarism in computer science. *Communications of the ACM.* 2005; 48(4): 88-94.
5. Clarke R, Kingsley D. e-Publishing's impacts on journals and journal articles. *Journal of Internet Commerce.* 2008; 7(1): 120-51.
6. Robinson SR. Self-plagiarism and unfortunate publication: an essay on academic values. *Studies in higher education.* 2014; 39(2): 265-77.